

Mirvia Prados

**BARCELONOS
SVAJOS**

Alma littera

1

Kamprodonas, 1926-ųjų pavasaris

Popietė buvo maloni, be menkiausio vėjelio. Saulėta, kvepianti pavasariu. Naujutėlis geltonas „Boattail“* riedėjo keliu, iš abiejų pusių apaugusiu guobomis. Dar visai neseniai palikę už savęs San Pau de Segurijesą, jie jau artėjo prie Kamprodono.

Fernas vairavo visą dėmesį sutelkęs į kelią. Šalia jo sėdinti žmona Rozė tylomis žiūrėjo į lekiančius pro šalį medžius, o jos baugščios, plačiai atmerktos akys, beveik paslėptos po *cloché* – varpelio formos skrybėlaite, atrodė lyg du besparniai paukščiai. Staiga pro medžių vainikus energingai prasiveržė saulės spindulys, ir Rozė akys suspindėjo kita, linksmesne šviesa. Grįžtelėjo į situotkinį ir nusišypsojo. Jos pirštinėta ranka ilsėjosi jam ant peties. Pajutęs jos giedrą žvilgsnį ir tą glamonę Fernas atsidėjo žaviausia šypsena, nenuleisdamas akių nuo priešakyje posūkiiais vingiuojančio kelio. Užteko kelių sekundžių. Kelios sekundės, ir abudu, Fernas su Rozė, pamiršo niūrias, lyg dūmais aptemdytas mintis.

* Amerikiečių bendrovės *Auburn Automobile* (1900–1937) modelis *Auburn 851 Boattail Speedster*.

Sutuoktinius Feraną Klosą ir Rozė Molins siejo vieni prestižiškiausių Barselonos mados namų – „Santa Eulalija“*. Rozė buvo Antonio Molinsoi Žilo, valdžiusio įmonę iki pat mirties 1917-aisiais, duktė ir dabartinio savininko Andreu Molinso Roso sesuo. Feranas Klosas pradėjo dirbti „Santa Eulalijoje“ 1918 metais kiek ypatingomis aplinkybėmis. Pirmiausia jis buvo pardavėjas vyriškų drabužių skyriuje, bet jaunas valdytojas Andreu Molinsas labai greitai pastebėjo jo menišką sielą, apdovanotą talentu piešti, jausti spalvas ir audinių bei medžiagų tekstūrą. Feranas Klosas tiko „Santa Eulalijai“ kaip ranka pirštinei, ir Andreu Molinsas nepraleido progos pasinaudoti galimybe, kuri puikiai derėjo su jo plėtros sumanymais. Taip užgimė nesugriaunamas tandemas, kuris „Santa Eulalijos“ mados namams atvėrė duris į auksinius laikus. Aiškiaregio ir sumanaus verslininko Andreu Molinso sveikas protas ir Ferano Klosa kūrybinė aistra kukliai audinių krautuvelei padėjo tapti etalonu Barselonos aukštosios mados pasaulyje.

„Santa Eulalija“ ne tik pasiūlė Feranui be galo atsakingą, todėl jį labai džiuginantį darbą, bet ir įteikė netikėtą dovaną – Rozė. Tada ji buvo vos aštuoniolikos, aukštaūgė šviesiaplaukė, šiek tiek neatitinkanti to laikmečio moters įvaizdžio, trapesnė ir be moteriško putlumo. Rozė turėjo sniego baltumo odą, romėnišką nosį, plonytes retai besišypsančias lūpas ir dideles melancholiškas akis. Jos giedras veidas iš pirmo žvilgsnio atrodydavo kiek liūdnas. Bet tik iš pirmo žvilgsnio, nes tie, kurie buvo pelnę jos pasitikėjimą, puikiai žinojo, kad tose akyse gali tviskėti žaismingos kibirkštėlės, o jos lūpos, kai būdavo geros nuotaikos, gundomai ir naiviai šypsodavosi.

* Nuo 1843 m. Barselonoje veikiančios mados namai *Santa Eulalia* įsikūrė prabangioje Grasijos alėjoje.

Ši panelė gavo puikų išsilavinimą, *mokėjo elgtis visuomenėje*, kaip sakydavo vyresni žmonės. Ji mokėjo palaikyti pokalbį, o prireikus – ir įsiterpti, juk ne veltui išsilavinimą buvo gavusi geriausiose katalikiškose mokyklose, skirtose Barselonos panelėms. Ji žavėjo įgimta, kone aristokratiška elegancija, todėl sublizgėdavo kiekviename pobūvyje ir patraukdavo begales žvilgsnių, kai leisdavosi didžiaisiais Licėjaus teatro laiptais už parankės tėvui arba broliui.

Fernas ją įsimylėjo todėl, kad įsimylėdavo visas sutiktas dailias merginas. Bet Rozė jis įsimylėjo kitaip, nes išsyk sumojo, kokį vaidmenį ji atliktų jo gyvenime – galėtų tapti stabilumo garantu, nes kaip tik šio dėmens trūko jo pernelyg skubotos, kartais kone per kraštus besiliejančios egzistencijos formulėje. Juodu susituokė Sant Pau del Kampo miestelyje 1921 metų gegužės aštuonioliktąją. Fernanui buvo dvidešimt penkeri, o Rozė – dvidešimt vieni. Fernas savo vietą „Santa Eulalijoje“, be abejo, išsikovojo talentu, o po šios santuokos išsipildė jo troškimas susigiminiuoti su viena įžymiausių miesto šeimų. Dabar jis visiškai teisėtai tapo vienu iš mados namų valdytojų. Jam neabejotinai atsivėrė svaiginanti ateitis ir tapo tikrove vienas iš slapčiausių tikslų, kuriuos sau užsibrėžė 1918 metų žiemą atvykęs į Barseloną ir į „Santa Eulaliją“ su savo tėvo gydytojo Kloso rekomendaciniu laišku. Vis dėlto iki to skaistaus gegužės ryto, kai buvo švenčiamos vestuvės, buvo apgavysčių, paslapčių ir melo.

Ir dar skausmo.

Labai daug skausmo.

* * *

Rozė vėl nukreipė žvilgsnį į medžius. Kaip svaiginamai greitai jie bėga prieš akis! Vos nepradėjo pykinti. Pagalvojo, kad

tokiu greičiu prabėgo ir tie penkeri metai, kai ji susituokusi su Feranu.

Ir visiškai kitaip, negu ji būtų norėjusi. Visi jiems pranašavo stulbinamą ateitį. Tiesą sakant, ji negalėjo skųstis bendru santuokiniu gyvenimu: kelionės, pokyliai... Juodu turėjo viską dar net panorėti nespėję. Tai buvo gyvenimas, apie kurį ji svajojo, kuriam buvo išauklėta, ir vis dėlto laiminga nesijautė.

Rozė pamilo Feraną iš pirmo žvilgsnio, vos pamačiusi jį krautuvėje. Tai buvo jaunuolis, trykštantis pasitikėjimu savimi, gyvybingas ir simpatiškas. Nelabai aukšto ūgio, bet patrauklus. Šviesiai kaštoniniais plaukais, suteptais pomada ir sušukuotais atgal. Nuo jo lūpų beveik niekada nedingdavo valiūkiška šypsena, tokia pat šelmiška kaip ir jo akys, mažutės ir žvitrios, panašios į stiklo rutuliukus, su kokiais žaidžia vaikai, pamarģintos spalvotomis gyslelėmis. Jis visada būdavo kruopščiai apsirengęs ir labai dėmesingas savo išvaizdai. Rozė be galo žavėjo švelnus Ferano trumpai pakirptų ūsiukų kutenimas, kai jis ją bučiuodavo. O kaip jis ją bučiuodavo! Tačiau toks tolimas dabar atrodė tas laikas, kai jis ją mergino ir kalbėjo gražius žodžius, kokių jai dar niekas nebuvo sakęs. Kai kiekvieną savaitę rašydavo jai aistringus laiškus, ir tokiais žodžiais, kurių nevalia ištarti balsu, galima tik parašyti.

Tai buvo patys geriausi Rozė gyvenimo metai. Laimingiausi. Taigi. Rozė jautėsi laiminga, gyveno nuoširdžias ir džiugias dienas, kupinas pilnatvės.

Virpulingos vilties.

Tokias žydras ir paaukuotas.

Dienas, kai dar nebūdavo jo pradingimų lyg į vandenį, slapstymųsi ir įtarinėjimų.

Įtarinėjimai.

O, kiek jų būta! Nesuskaičiuosi.

Tai prasidėjo dar prieš vedybas. Bet viltis tuomet suteikė stiprybės ir palaikė Rozė. Ir jos naivumas. Tikėjosi, kad jiems

tapus vyru ir žmona ji sugebės prisijaukinti tą baikštų Ferano sieloje besislapstantį žvėriūkštį, tačiau klydo.

Žvėriūkštis buvo neprijaukinamas. Už Ferano patrauklumo ir žavesio slėpėsi mergišius ir siaubingai neatsakingas egoistas, bet sykiu jis buvo neatsispiriamai žavingas. Įtarimai pasitvirtindavo. Laimė braškėjo per visas siūles. Feranas visada sakydavo, kad ją myli. Ir tikrai mylėjo! Bet ne ją vieną. Laikas ėjo, Rozė tikėjosi susilaukti vaikų, kurie sustiprintų jų nepatvarią ir trapią santuoką. Bet vaikų vis nebuvo, ir jų trūkumas tapo tarsi tamsiu šešėliu, kuris kasdien vis labiau temdė jos mintis.

Iš pradžių tai, kad juodu nesusilaukia vaikų, buvo dar vienas nusivylimas. Kadangi Rozė buvo puikiai išauklėta tobulai atlikti savo visuomeninį vaidmenį, mokėjo savo nusivylimus laikyti už uždarų durų ir rodyti dvasios stiprybę, nors toli gražu taip nesijautė. Ji dalyvaudavo visuose pokyliuose, juokdavosi, šokdavo ir guodėsi tuo, kad juodu su vyru jauni ir dar turi gražaus laiko tapti tėvais. Tačiau kiekvieną mėnesį matant, kad jos didysis noras nesipildo, toji paguoda pereidavo į liūdesį, ir jos svajonės išsiliedavo į savotišką tylų pyktį, kuris pasklisdavo po visą jos sielą.

Ilgainiui nusivylimas tapo manija. Sielvartas buvo toks gilus ir taip įsismelkęs į ją, kad jau nebeįstengė jo slėpti, todėl pajuto poreikį pasikalbėti apie tai su Feranu.

– Mieloji, vaikų atsiras, kai ateis laikas, visiškai tuo neabejokiu. Svarbiausia, neprarask vilties ir nustok jauintis.

Tačiau Ferano žodžiai pleveno ore aplenkdami Rozė širdį, ir jos tvinksintis skaudulys niekur nedingo. O ilgesys ir nusivylimas tik didėjo.

Feranas, priešingai, jau po akimirkos būdavo pamiršęs jaunosios žmonos graužatį. Tapti tėvu jis, žinoma, norėjo, bet šis troškimas jo gyvenime buvo antraeilis. O jo gyvenimas buvo toks kupinas! Paslapčių, meilės nuotykių, darbo, sumanymų...

Sumanymų! Tie bendri Ferano ir Andreu sumanymai! Juodu senųjų Pla de Bokerijos rajono krautuvikių vietoje įkūrė „Santa Eulalijos“ modelių namus, šiuolaikišką naujausių Paryžiaus tendencijų įkvėptą įmonę, ir ketino supažindinti Barseloną su aukštąja mada.

Ypač žavus buvo pastarasis sumanymas. Rozė niekada nepamirš Ferano veido išraiškos pasakojant apie naują judviejų su Andreu sumanytą avantiūrą.

– Norime sukurti savo pirmąją kolekciją. Unikalią. Išskirtinę mūsų modelių namų stiliaus kolekciją.

Rozė šukavosi prieš tualetinio stalelio veidrodi miegamajame. Vilkėjo tik nebalintos drobės apatinių komplektėlių su trumpomis kelnaitėmis, beprotiškai modernų, puoštą skaisčiai raudonos spalvos krepdešino kaspinais. Veidrodyje stebėjo susijaudinusį sutuoktinį, kuris su užsidegimu kalbėdamas suko ratus po kambarį. Aistringas kaip visada, jis negalėjo nustygti vietoje ir perdėtai gestikuliuo.

– Ar prisimeni Madlenos Vjonė *boutique* Penktajame aveniu?

– Kurgi ne! Taip tave sužavėjo, kad ištisą savaitę apie ją tik ir kalbėjai, – šypsodamasi atsakė Rozė.

– Taigi, vadinasi, prisiminsi ir kodėl, – kalbėjo Feranas vis labiau džiaugdamasis. – Tai ne vien madingų drabužių krautuvė. Tikrai ne. Rozė, tenai karaliauja vienos labai puikios kūrėjos talentas. Pirmąsyk taip aiškiai supratau, kokia svarbi mados pasaulyje meninė kūryba. Efektinga!

– Kaip didžiausiuose Paryžiaus madų namuose. Nepamiršk, kad Vjonė – prancūzė. Kaip ir jos mados. O madoje visa, kas geriausia ir, anot tavęs, efektinga, atėję iš Prancūzijos, – patikslino Rozė, tvirtai įsitikinusi savo aksioma.

– Ne, brangioji, Vjonė – tai kur kas daugiau. Ji efektinga kitkuo. Ji perplaukė vandenyną. Ar žinai, kaip ji tai padarė? Ji pavergė savo klientes, savo užsakovus ir pakeitė vietines ten-

dencijas savo kūrybiškumu ir talentu. O jos profesiniai įgūdžiai ir gebėjimas taikyti naujoves! Ji ne tik modistė. Ji – tikra menininkė!

Fernas užsimerkė, tarsi norėdamas dar kartą išvysti Madlenos Vjonė suknelės visu gražumu. Kai vėl prašneko, jo balsas skambėjo dar entuziastingiau:

– Ar pameni tas įstrižo kirpimo suknelės? Matai? Norėjau, kad suprastum: tai naujovė! Įstrižos siūlės, sijonai su daugybe raukinių, palaidinės be rankovių... Vienu žodžiu – jausminga! Siūloma visiškai nauja, klientėms pritaikoma mada. O kur dar audiniai! Ir kokie audiniai! Kaip ji juos derina tarpusavyje: krepai, krepdešinas, šifonai, satinai, šilka...

Fernas nutilo paskendęs savo mintyse. Rozė su plaukų šepčiu rankoje atsisuko į jį. Pagaliau jis prašneko ramesniu balsu. Liejosi jo žodžiais virtę apmąstymai:

– Iki šiol „Santa Eulalijoje“ klientams siūlėme tik prancūzišką produkciją. Tai buvo didžiausias mūsų klientių siekis: vilkėti pagal Paryžiaus madą.

– Ir tik tai, kas geriausia ir madingiausia, tiesa? – Rozė atsiėjo, jos plačiai atmerktos akys degė smalsumu, kuri sužadino jų pokalbis. Fernas priėjo arčiau prie žmonos.

– Rozė, bet to nepakanka! Dabar mes pasiūlysimė tokių drabužių, tokią madą, kuri mūsų klientes išskirs iš kitų. Visi žinos, kas siūdinasi „Santa Eulalijoje“ ir koks yra mūsų stilius. Apie šią naują madą paskelbsime per išpūdingą pramoginį parodą.

Rozė nusikvatojo.

– Pramoginį parodą? Ar tokį, kokį matėme Paryžiuje?

– Geresnį, daug geresnį. Bus tikras spektaklis ir...

– Neužbėk už akių!

– Ar manai, kad svaicioju? Kaip toje pasakoje apie pienininkę? – jis atrodė šiek tiek suirzęs.

– Klausi, ar tavimi abejoju? Nieku gyvu, mielas. Tu sugebi pasiekti viską, ką užsibrėži. Aš visiškai tavimi tikiu. O juolab padedant tam kietakakčiam mano broliui...

Ji vėl atsisuko į naktinio stalelio veidrodį. Persibraukė šepetiu plaukus, bet sutuoktinio žodžiai paliko ją be žado.

– Todėl pagalvojau, kad pravartu būtų kuriam laikui išvažiuoti į Kamprodoną, į tavo tėvų vasarnamį.

Po kelių mirtinos tylos sekundžių Rozė atsisuko į savo vyrą neslėpdama nuostabos:

– Į Kamprodoną? Bet... jau seniausiai nesu ten buvusi! Tu net nežinai, koks tas namas. Ką mes veiksime tame Kamprodone?

– Nemanyk, kad ta mintis mane sužavėjo, patikėk! Juk žinai, kad esu miesto žmogus. Bet Andreu primygtinai prašė. Sako, reikia, kad manęs niekas neblaškytų. Rugsėjį reikia pristatyti kolekciją. Jo manymu, būtinais reikia porai mėnesių nusišalinti – į pačią Pirėnų kalnų gilumą.

– Na, žinoma, Andreu!

Rozė akimis, lūpomis ir visa povyza parodė savo nepasitenkinimą. Būdai, kaip brolis sprendžia reikalus, kartais ją varydavo iš proto. Kodėl jis niekada su niekuo nepasitaria? Juk šis sprendimas palies ir ją, o ji apie tai sužino paskutinė.

– Yra daugybė vietų, kur galėtum ramiai pabūti, kur niekas tau netrukdytų atsidėti piešimui. Vasarnamis Kamprodone tolia... nelabai jauki vieta. Po tėčio mirties mama ten praleidžia vos kelias dienas rugpjūtį, o Andreu su savo šeima – beveik niekada nesilanko. Nesuprantu, kaip jam šovė mintis pasiūlyti tau išvažiuoti kurti kolekcijos kaip tik į Kamprodoną! – rėžė ji, o jos veido išraiška tapo kone rūsti. – Man tai visai nepatinka!

Padėjusi plaukų šepetį ant naktinio stalelio įsispitrino pilnomis ašarų akimis į baltas tulpių formos lempeles veidrodžio kraštuose. Fėranas prisidegęs cigaretę pasuko prie durų. Prieš

išeidamas, mintimis jau, regis, būdamas toli nuo čia ir galvodamas jau visai apie ką kita, pridūrė:

– Bet jeigu nuspręsi likti Barselonoje, aš suprasiu. Man nepatiks, bet suprasiu. Kiauras dienas piešiu. Nenoriu, kad nuobodžiautum... Galiu važiuoti ir vienas.

– Jokiu būdu!

* * *

– Jokiu būdu!

Toks buvo Rozė atsakymas, kai Feranas pasiūlė jai likti Barselonoje. Ji važiuos ten, kur ir jis. Todėl juodu šią saulėtą pavasario popietę važiavo į Kamprodoną.

Atvyko visai popiet. Už paskutinio posūkio įvažiavo į kaimą ir pasuko link Naujojo Fontano alėjos. Tai buvo pirmoji Kamprodone alėja, įrengta gydytojo Roberto, Barselonos buržuazijos vasarojimo šiame miestelyje pradininko, atminimui. Ji driekėsi nuo Kami de Dalto iki pat fontano. Buvo prisodinta medžių, pastatyta akmeninių suolelių ir netgi įrengtas elektrinis apšvietimas ant geležinių lankų, tad netrukus vienas po kito čia ėmė dygti dvarai ir vilos.

– Kokia nuostabi vieta! – sušuko Feranas garsiai, kad jo žodžiai nustelbtų variklio ūžimą.

– Taip, čia gražu, nors girdėjau, kad toksai Maristanis projektuoja kitą alėją, kalbama, esą ji bus dar gražesnė, – atsakė Rozė, rodydama pirštu į pravertus geležinius vartus. – Antai ten.

Pravažiavę vartus įsuko į kelią, abipus apsodintą medžiais ir vedantį į didingą keturkampę trijų aukštų vilą. Fasadas kampuose buvo nutinkuotas kaitaliojant struktūrą ir spalvas. Visa tai supo vešli augalija. Automobilis sustojo prie vilos, ir variklis nutilo.

– Nuostabu!

Fernas, jau išlipęs iš automobilio, sužavėtas apžiūrinėjo vilą. Rozė irgi išlipo ir įsistebeilijo į namą, kuriame buvo praleidusi tiek daug vasarų. Sode, pagautos vėjelio, šnarėdamos palengva siūravo medžių šakos. Jai pasirodė, kad laikas čia sustojęs lyg tuščioje scenoje. Rozė suvirpėjo, nors šalta nebuvo. Po akimirkos pajuto švelnią šilumą nuo rudo aksominio apsausto, kurį paslaugus ir malonus Fernas atnešė iš automobilio ir apgaubė jai pečius. Nusišypsojo dėkodama už tai. Juodu pasuko prie paradinių durų, bet šios atsivėrė jiems dar nespėjus prieiti ir pasirodė kresna moteriška figūra.

– Agustina!

Rozė šūktelėjo ir kaip kadaise, kai dar buvo maža mergaitė, bėgte užbėgusi laiptais apkabino moterį.

– Sveika atvykusi, panele, mano akys negali atsidžiaugti vėl jus matydamos. Visai jau mus pamiršote.

Agustina buvo ekonomė, ištisus metus prižiūrinti šią vilą su vyru Tomu. Kai Rozė ją apkabino, jos akys iš susijaudinimo prisipildė ašarų. Jaunoji moteris išsilaisvino iš tų įdiržusių nuo sunkaus darbo rankų, norėdama geriau į ją įsižiūrėti. Neliko abejonių, kad Agustina jau nebeatrodo kaip ta moteris iš jos prisiminimų. Dabar jos kaktą vagojo raukšlės, o po akimis karojo raudoni maišeliai. Tačiau šypsena buvo ta pati.

Užėjo į vidų. Agustina palydėjo juodu iki didžiosios svetainės ir valgomojo išdekoruotomis lubomis, iš kur atsivėrė vaizdas į didelį sodą. Eilė aukštų langų buvo įstiklinti spalvotais vitražais; kai juos nutvieksdavo saulė, kambarį užliedavo stulbinamas, į fejerverką panašus spalvų žaismas.

Rozė nusiėmė skrybėlaitę ir pirštais pakedeno savo trumpus šviesius plaukus, pakirptus fantastišku ir madingu *garçon* stiliumi. Iš kiekvienos kertės jos tykojo prisiminimai. Migloti ir virpantys kaip ežero dugne sustingę šešėliai. Ji išblyško.

– Jūs balta kaip drobė. Ar gerai jaučiatės?

– Agustina, man truputį svaigsta galva. Šitiek tų posūkių!

Ekonomė nusijuokė ir atsisuko į Feraną, kuris stebėjo jiedvi šypsodamasis, jo skruostuose išryškėjo duobutės.

– Ponaiti, turėtumėte žinoti, kai panelė buvo dar vaikas ir čia praleisdavo vasaras, visada atvažiuodavo svaigstančia galva ir balta kaip drobė. Visai kaip dabar! Tuomet užplikydavo vaistažolių arbatos, ir ji atsigaudavo. Ar pamenate, panele?

– Žinoma, puikiai pamenu, Agustina.

– Einu paprašysiu Terezitos, kad kuo greičiau užplikytų arbatos, o paskui ilsėkitės iki vakarienės.

– Terezitos?

– Nejau nepamenate mano dukters Terezitos?

Tuo metu tarpduryje pasirodė drūto sudėjimo, geraširdiškos išvaizdos vyras, gniauždamas rankose beretę, jam pavymui atėjo ne vyresnė kaip keturiolikos metų mergaitė, juodbruva, juodus plaukus susirišusi į uodegą, dar juodesnėmis akimis, kurios tviskėjo nedrąsiai, bet sykiu smalsiai.

– Tomai! – sušuko Rozė ir nuskubėjo pasisveikinti su vyru, kuris puolė šluostytis ranką į velvetines kelnes prieš ištiesdamas ją viešniai.

– Sveika atvykusi, panele Rozė!

– O tu... turbūt būsi Terezita!

Mergina pakėlė savo juodas akis kelioms akimirkoms ir susidrovėjusi vėl jas nuleido.

– Dievulėliau, kaip tu užaugai!

Agustina kaipmat suskubo duoti nurodymus, kam kuo užsiimti.

– Terezita, eik į virtuvę ir paruošk panelei vaistažolių arbatos, o ponaičiui – ko nors užkąsti. Ne per mažai, kad neliktų alkanas, ne per daug, kad nevēluotų vakarienės. O tu, vyruti,

nestypsok čia kaip stuobrys! Nueik prie automobilio ir atnešk ponų bagažą, nes juk norės persirengti...

Rozė priėjo prie aukštųjų langų. Vieną atvėrė. Apėmė jausmas, kad toks pažįstamas ir jau pamirštas vaizdas jos laukė. Ją šaukė anos ramios vaikystės ir paauglystės vasarų dienos. Ir tos tvankios mėnesienos naktys.

Dar nežinojo, ar nori susitikti su tomis dienomis. Ir tomis naktimis.

Dar nežinojo.

Dar ne.